

پیش‌ها و پانچ‌ها

پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر منصوبه‌ها شیخ خراسانی حفظه الله تعالی

موضوع:

احکام؛ شیر دادن، حضانت و تربیت کودکان

بسم الله الرحمن الرحيم

پرسش

نویسنده: ابو حسن الحسانی

آیا ختنه کردن بچه تغییری دائم در خلق او نخواهد بود؟ در حالی که بنا بر مبنای علامه، در کتاب خداوند آمده: «وَلَا ضَلَّئَهُمْ وَلَا مَنِيَّتُهُمْ وَلَا مَرْنَهُمْ فَلْيَبْتِكُنْ أَدَانِ الْأَنْعَامِ وَلَا مَرْنَهُمْ فَلْيَغَيِّرَنَّ خَلْقَ اللَّهِ» و خداوند مخلوقات را با بهترین شیوه خلق کرده و سنت حکم عام را تخصیص نمی‌زند و خاص را عام نمی‌کند. لذا ممکن است بفرمایید حکم ختنان چیست؟

پاسخ

تاریخ: ۱۳۹۶/۵/۴

«ختنه» به معنای بریدن پوستی که سر آلت تناسلی مرد را می‌پوشاند، از مبانی دین یهود است و در مسیحیت پولسی اختیاری است، ولی درباره‌ی حکم آن میان مسلمانان اختلاف وجود دارد؛ به این صورت که بسیاری از آنان آن را واجب و بیشتر آنان آن را سنت می‌شمارند و با این وصف، درباره‌ی مشروعیت آن میان ادیان ابراهیمی اختلافی نیست و این به سبب آن است که همه‌ی آنان آن را سنت ابراهیم علیه السلام می‌دانند؛ با توجه به اینکه در تورات از قول خداوند خطاب به او آمده است: «این است عهد من که باید آن را نگاه دارید، عهدی میان من و شما و نسل تو، پس از تو: هر فرزند ذکوری از شما باید ختنه شود. گوشت قُلْفَه‌ی خود را ختنه کنید و این نشان عهدی خواهد بود که میان من و شماست. هر پسر هشت روزه‌ای از شما باید ختنه شود، هر فرزند ذکوری در نسل‌های شما، خواه خانه‌زاد، خواه زرخریدی که از فرزندان شخص بیگانه باشد و نه از نسل تو؛ خواه خانه‌زاد تو و خواه زرخرید تو، باید حتماً ختنه شود. بدین‌سان، عهد من عهدی جاودانی در گوشت تن شما خواهد بود. هر فرزند ذکور نامختون که گوشت تن او ختنه نشده باشد، از میان قوم خود منقطع خواهد شد، زیرا عهد مرا شکسته است»^۱ و این خبری است

۱. پیدایش، ۱۴-۱۰: ۱۷

که اصل آن در انجیل^۱ و روایات متواتر اسلامی^۲ تصدیق شده و مسلم است و با این وصف، می‌توان «ختنه» را از «آیین ابراهیم علیه السلام» دانست، در حالی که خداوند فرموده است: ﴿قُلْ صَدَقَ اللَّهُ فَاتَّبِعُوا مِلَّةَ إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ﴾^۳؛ «بگو خداوند راست فرمود، پس از آیین ابراهیم پیروی کنید که حنیف بود و از مشرکان نبود» و فرموده است: ﴿وَمَنْ أَحْسَنُ دِينًا مِمَّنْ أَسْلَمَ وَجْهَهُ لِلَّهِ وَهُوَ مُحْسِنٌ وَاتَّبَعَ مِلَّةَ إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا وَاتَّخَذَ اللَّهُ إِبْرَاهِيمَ خَلِيلًا﴾^۴؛ «و چه کسی به‌دین‌تر از کسی است که روی خود را برای خداوند تسلیم کرده در حالی که نیکوکار است و از آیین ابراهیم پیروی کرده است که حنیف بود و خداوند ابراهیم را خلیل گرفت»؛ همچنانکه از روایات اسلامی صرف نظر از روایات یهودی و مسیحی دانسته می‌شود که همه‌ی پیامبران پس از ابراهیم علیه السلام بر این عمل مراقبت داشته‌اند، در حالی که خداوند فرموده است: ﴿أُولَئِكَ الَّذِينَ هَدَى اللَّهُ فَبِهِدَاهُمُ افْتَدَاهُ﴾^۵؛ «آنان کسانی هستند که خداوند هدایت‌شان کرده است، پس به هدایت‌شان اقتدا کن» و از این رو، ختنه سنت محسوب می‌شود، بلکه می‌توان آن را به منزله‌ی عملی واجب دانست؛ چنانکه یکی از یارانمان ما را خبر داد، گفت:

«سَأَلْتُ الْمَنْصُورَ عَنِ الْخِتَانِ أَهْوُ وَاجِبٌ؟ فَقَالَ: إِنَّهُ مِنْ مِلَّةِ إِبْرَاهِيمَ وَمَنْ يَرْغَبُ عَنِ مِلَّةِ إِبْرَاهِيمَ إِلَّا مَنْ سَفِهَ نَفْسَهُ؟!»^۶؛ «از منصور درباره‌ی ختنه پرسیدم که آیا آن واجب است؟ پس فرمود: آن از آیین ابراهیم است و چه کسی از آیین ابراهیم روی بر می‌تابد جز کسی که کم‌خرد باشد؟!».

حال پرسش این است که آیا بریدن تکه‌ای از پوست بدن، تغییری دائمی در آفرینش خداوند محسوب نمی‌شود؟ پاسخ این است که محسوب می‌شود، ولی تغییری دائمی در آفرینش خداوند هنگامی شیطانی است که خداوند خود به آن امر نکرده باشد؛ مانند بریدن گوش چهارپایان و شبیه‌سازی جانوران و اجاره‌ی رحم زنان و ایجاد نقوش دائمی در بدن که خداوند به آن‌ها امر نکرده است، در حالی که تغییری دائمی در آفرینش خداوند هرگاه با امر خداوند باشد، اشکالی ندارد؛ چراکه در واقع تغییری دائمی در آفرینش خداوند توسط خداوند است و تردیدی نیست که خداوند آفرینش خود را با هر وسیله‌ای که بخواهد انجام می‌دهد؛ چنانکه فرموده است: ﴿وَرَبُّكَ يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ وَيَخْتَارُ مَا كَانَ لَهُمُ الْخِيَرَةُ سُبْحَانَ اللَّهِ وَتَعَالَى عَمَّا يُشْرِكُونَ﴾^۷؛ «و پروردگارت هر چیزی که بخواهد را می‌آفریند

۱. یوحنا، ۲۲-۲۳: ۷؛ اعمال، ۸: ۷

۲. مسند أحمد، ج ۲، ص ۳۲۲، ج ۵، ص ۷۵؛ صحیح البخاری، ج ۷، ص ۱۴۳؛ صحیح مسلم، ج ۷، ص ۹۷؛ قرب الإسناد للحمیری، ص ۹۸ و ۱۲۲؛ الکافی للکلینی، ج ۴، ص ۲۸۱؛ من لا یحضره الفقیه لابن بابویه، ج ۱، ص ۳۷۸، ج ۳، ص ۴۸۷؛ السنن الکبریٰ للبیهقی، ج ۸، ص ۳۲۳؛ تهذیب الأحکام للطوسی، ج ۷، ص ۴۴۵

۳. آل عمران / ۹۵

۴. النساء / ۱۲۵

۵. الأنعام / ۹۰

۶. البقرة / ۱۳۰

۷. القصص / ۶۸

و اختیار می‌کند، آنان را اختیاری نیست، خداوند منزّه و برتر از چیزی است که شریک قرار می‌دهند» و فرموده است: **﴿يَزِيدُ فِي الْخَلْقِ مَا يَشَاءُ﴾**^۱؛ «هر چیزی که بخواهد را در آفرینش می‌افزاید». بنابراین، تغییری دائمی در آفرینش خداوند مانند بریدن پوستی که سر آلت تناسلی مرد را می‌پوشاند، بنا بر امر خداوند جایز است و امر خداوند به آن برای نقصانی در آفرینش او نیست؛ چنانکه منافی در پوست مذکور وجود دارد، بلکه می‌تواند برای امتحان بندگان باشد تا ببیند چه کسی از آنان تسلیم می‌شود و چه کسی از آنان تمرد می‌کند و می‌تواند برای ازاله چیزی از بدن باشد که مصلحت آن مانند بند ناف موقت به دوران جنینی یا کودکی است و می‌تواند برای جلوگیری از مفسده‌ای باشد که بعداً عارض می‌شود و ابتدائاً وجود ندارد و می‌تواند برای کاهش یک نیاز یا افزایش یک نیرو در موجدان باشد.

بنابراین، ختنه **عملی شیطانی** محسوب نمی‌شود، بل سنتی حسنه است که می‌توان آن را به منزله‌ی عملی واجب دانست؛ چراکه مسلماً از آیین ابراهیم علیه السلام بوده و خداوند پیروی از آیین ابراهیم علیه السلام را واجب کرده است و این تخصیص قرآن با سنت نیست، بل تبیین مصداق یکی از عمومات قرآن با سنت متواتر است که اشکالی ندارد^۲؛ همچنانکه آیه‌ی **﴿وَلَا مَرْنَهُمْ فَلْيَغْيِرَنَّ خَلْقَ اللَّهِ﴾**^۳؛ «و هرآینه آنان را امر می‌کنم، پس آفرینش خداوند را تغییر می‌دهند»، قطعاً شامل تغییری که خداوند خود آن را تکوین یا تشریع کرده است نمی‌شود؛ خصوصاً با توجه به اینکه ضرر مهمی در ختنه هرگاه با شیوه‌ی صحیحی انجام شود، وجود ندارد و منافع بهداشتی متعددی برای آن شناخته شده است که با افزایش سن اهمیت پیدا می‌کند.

تعلیقات

پرسش‌ها و پاسخ‌های فرعی

نویسنده: یحیی

پرسش فرعی ۱

بر اساس سنت قطعی پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم، ختنه در نوزادان پسر در چه زمانی باید انجام بشود؟ از نظر طبّی و تخصصی اکثر پزشکان توصیه می‌کنند که ختنه در چند روز اول پس از زایمان انجام شود، اما برخی از پزشکان هم عقیده دارند که باید دو تا سه هفته پس از زایمان صبر نمود و سپس نوزاد را ختنه کرد. می‌خواستم بدانم نظر شما در این باره چیست؟
خداوند همه‌ی شما اساتید عزیز و ارجمند را حفظ بفرماید و توفیق بدهد.

۱. فاطر / ۱

۲. بنگرید به: پرسش و پاسخ ۲۲۵، فقره‌ی ۱.

۳. النساء / ۱۱۹

روایات فراوانی رسیده است حاکی از اینکه ختنه‌ی نوزاد پسر در روز هفتم ولادت، سنت است؛ چنانکه روایت شده است که رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم حسنین علیهما السلام را در روز هفتم ختنه کرد^۱ و فرمود: «اُخْتِنُوا أَوْلَادَكُمْ لِسَبْعَةِ أَيَّامٍ، فَإِنَّهُ أَطْهَرُ وَأَسْرَعُ لِنَبَاتِ اللَّحْمِ»؛^۲ «فرزندان خود را در روز هفتم ختنه کنید؛ چراکه این برای آنان پاکیزه‌تر است و رویش گوشت را سرعت می‌بخشد» و از علی علیه السلام روایت شده است که فرمود: «اُخْتِنُوا أَوْلَادَكُمْ يَوْمَ السَّابِعِ، وَلَا يَمْنَعُكُمْ حَرٌّ وَلَا بَرْدٌ، فَإِنَّهُ طَهْرٌ لِلْجَسَدِ، وَإِنَّ الْأَرْضَ لَتَضِجُ عَلَى اللَّهِ مِنْ بَوْلِ الْأَقْلَفِ»؛^۳ «فرزندان را در روز هفتم ختنه کنید و گرما و سرما شما را از این کار باز ندارد؛ چراکه آن موجب پاک شدن بدن است و هرآینه زمین از ادرار شخص ختنه‌نشده به درگاه خداوند می‌نالد» و از عبد الله بن جعفر حمیری روایت شده است که در نامه‌ای برای امام حسن عسکری علیه السلام نوشت: «رُوِيَ عَنِ الصَّادِقِينَ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ أَنَّ اخْتِنُوا أَوْلَادَكُمْ يَوْمَ السَّابِعِ يَطْهَرُوا وَإِنَّ الْأَرْضَ تَضِجُ إِلَى اللَّهِ مِنْ بَوْلِ الْأَقْلَفِ، وَلَيْسَ جُعِلَتْ فِدَاكَ لِحَجَامِي بَلَدِنَا حَذَقٌ بِذَلِكَ وَلَا يَخْتِنُونَهُ يَوْمَ السَّابِعِ، وَعِنْدَنَا حَجَّامُ الْيَهُودِ، فَهَلْ يَجُوزُ لِلْيَهُودِ أَنْ يَخْتِنُوا أَوْلَادَ الْمُسْلِمِينَ أَمْ لَا إِنْ شَاءَ اللَّهُ؟»؛ «از امامان اهل بیت علیهم السلام روایت شده است که فرمودند: <فرزندان خود را در روز هفتم ولادت ختنه کنید تا پاکیزه شوند؛ چرا که زمین از ادرار فرد ختنه‌نشده به درگاه خدا می‌نالد>، در حالی که برای حجامت‌گران در دیار ما آن اندازه مهارت نیست و نوزاد را در روز هفتم ولادت ختنه نمی‌کنند، اما حجامت‌گران یهودی هستند (که این کار را انجام می‌دهند)، پس آیا جایز است که یهودیان، نوزادان مسلمانان را ختنه کنند؟» و آن حضرت در پاسخ نوشت: «السُّنَّةُ يَوْمَ السَّابِعِ، فَلَا تُخَالِفُوا السُّنَنَ إِنْ شَاءَ اللَّهُ»؛ «سنت در روز هفتم است. پس بر خلاف سنت عمل نکنید إِنْ شَاءَ اللَّهُ»^۴.

با این حال، تردیدی نیست که اگر نوزادی بیمار یا ضعیف‌تر از حالت عادی باشد، به نحوی که ختنه در روز هفتم برای او خطری داشته باشد، باید ختنه را به تعویق انداخت؛ خصوصاً با توجه به آنکه ختنه در این روز واجب نیست؛ چنانکه در روایت علی بن یقطین آمده است: «سَأَلْتُ أَبَا الْحَسَنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ عَنْ خَتَانِ الصَّبِيِّ لِسَبْعَةِ أَيَّامٍ مِنَ السُّنَّةِ هُوَ أَوْ يُؤَخَّرُ، فَأَيُّهُمَا أَفْضَلُ؟ قَالَ: السَّبْعَةُ أَيَّامٍ مِنَ السُّنَّةِ، وَإِنْ أُخِّرَ فَلَا بَأْسَ»؛^۵ «از امام موسی بن جعفر علیه السلام درباره‌ی ختنه‌ی کودکان

۱. بنگرید به: النفقة على العیال لابن أبي الدنيا، ج ۱، ص ۱۸۹؛ قرب الإسناد للحمیری، ص ۱۲۲؛ السنن الكبرى للبيهقي، ج ۸، ص ۵۶۲.

۲. قرب الإسناد للحمیری، ص ۱۲۲؛ الکافی للکلینی، ج ۶، ص ۳۵؛ الخصال لابن بابویه، ص ۵۳۸؛ تهذیب الأحکام للطوسی، ج ۷، ص ۴۴۵.

۳. الخصال لابن بابویه، ص ۶۳۶؛ تحف العقول عن آل الرسول لابن شعبه الحزاني، ص ۱۲۴.

۴. الکافی للکلینی، ج ۶، ص ۳۵؛ من لا یحضره الفقیه لابن بابویه، ج ۳، ص ۴۸۸.

۵. تهذیب الأحکام للطوسی، ج ۷، ص ۴۴۵.

در روز هفتم پرسیدم که آیا سنت است یا می‌تواند به تأخیر بیفتد و کدام یک بهتر است؟ فرمود: ختنه در روز هفتم سنت است، ولی اگر به تأخیر بیفتد اشکالی ندارد» و از برخی تابعین روایت شده است: «إِنَّمَا يُسْتَحَبُّ ذَلِكَ فِي يَوْمِ السَّابِعِ لِخَفَّتِهِ عَلَى الصَّبِيَّانِ، فَإِنَّ الْمَوْلُودَ يُوَلَّدُ وَهُوَ خِدْرُ الْجَسَدِ كُلِّهِ، لَا يَجِدُ أَلَمَ مَا أَصَابَهُ سَبْعًا، فَإِذَا لَمْ يُخْتَنَ لِذَلِكَ فَدَعُوهُ حَتَّى يَقْوَى»؛ «ختنه در روز هفتم از این رو مستحب است که برای نوزاد آسان‌تر است؛ چراکه نوزاد وقتی متولد می‌شود، بدنش بی‌حس است و تا هفت روز درد چندانی احساس نمی‌کند، پس اگر در این زمان ختنه نشد، رهایش کنید تا قوی‌تر شود» و در حکمتی بدیع و روشن‌گر از علامه منصور هاشمی خراسانی حفظه الله تعالی آمده است:

«الْخَتَانُ فِي الْيَوْمِ السَّابِعِ لِمَنْ وُلِدَ فِي تَمَامِ الْحَمْلِ، وَذَلِكَ أَرْبَعُونَ أُسْبُوعًا، فَمَنْ وُلِدَ فِي الْأُسْبُوعِ الثَّامِنِ وَالْثَّلَاثِينَ فَخَتَانُهُ فِي الْيَوْمِ الرَّابِعِ عَشَرَ، وَمَنْ وُلِدَ فِي الْأُسْبُوعِ الثَّامِنِ وَالْثَّلَاثِينَ فَخَتَانُهُ فِي الْيَوْمِ الْحَادِي وَالْعِشْرِينَ، وَمَنْ وُلِدَ فِي الْأُسْبُوعِ السَّابِعِ وَالْثَّلَاثِينَ فَخَتَانُهُ فِي الْيَوْمِ الثَّامِنِ وَالْعِشْرِينَ، إِذَا أَرَدْتَ السُّنَّةَ عَلَى وَجْهِهَا»؛ «ختنه در روز هفتم برای کسی است که در بارداری کامل به دنیا آمده و آن چهل هفته است، پس هر کس در هفته‌ی سی و نهم به دنیا آمده، ختنه‌اش در روز چهاردهم است و هر کس در هفته‌ی سی و هشتم به دنیا آمده، ختنه‌اش در روز بیست و یکم است و هر کس در هفته‌ی سی و هفتم به دنیا آمده، ختنه‌اش در روز بیست و هشتم است، هرگاه سنت را آن طور که مقصودش بوده است بخواهی».

پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر معصوم‌ها شیخ خراسانی
بخش پاسخگویی به پرسش‌ها

۱. مسائل احمد رواية ابنه أبي الفضل صالح، ج ۲، ص ۲۰۶

www.alkhorasani.com

پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر معصوم‌ها شیخ خراسانی حفظه الله تعالی

صفحه پست‌ها

صفحه استاذ پایگاه

صفحه کانال تلگرام پایگاه

صفحه فیس‌بوک پایگاه

لینک یوتیوب

* لطفاً بر روی لینک مورد نظر خود کلیک کنید.